

Fyrsternes dødelandskab

I fortidsmindelandskabet ved Lusehøj kan du se nogle af vores største og mest imponerende gravhøje. Højene blev opført som gravmonumenter af bronzealderens absolutte elite.

Vi anbefaler, at besøget starter med at læse disse skilte, der fortæller om områdets historie. Derefter er det en god idé at gå op på Lusehøj for at få et indtryk af både den og Buskehøj. Buskehøj ses bedst om vinteren, hvor den tegner sig i silhuet mellem træerne. I sommerhalvåret kan den bedst fornemmes på skovens kontur. Glem ikke også at se ud over Lillebælt til Sønderjylland.

På kortet er der markeret en sti til Buskehøj. Der er kun adgang til højen ad dette forløb. Stien ligger på privat grund, så vis hensyn og skån afgrøder. Under jagt er der ikke adgang til Buskehøj. Bohøj er ikke tilgængelig for offentligheden – men nyd synet fra Lusehøj.

Land of the royal dead

The ancient monument site of Lusehøj contains some of Denmark's largest and most impressive barrows, built by the absolute elite of the Danish Bronze Age as monuments over their dead.

We recommend starting your tour of the site by reading these signs, which recount the history of the area. Next, we invite you to walk up Lusehøj to get an impression of both this and the Buskehøj barrow. Buskehøj is best seen in winter, silhouetted among the bare trees. In spring-summer, it is best discerned from the forest contour. Also, don't forget to take in the view across the waters of Lillebælt to Southern Jutland.

The map shows a footpath to Buskehøj, which is the only route to this barrow. The footpath is on private property, so we kindly ask you to show respect and avoid the field crops. In the hunting season, access to Buskehøj is prohibited. There is no public access to Bohøj, but we hope you enjoy the view from Lusehøj!

Totenlandschaft der Fürsten

Die Landschaft mit den vorgeschichtlichen Denkmälern um den Lusehøj weist Grabhügel auf, die zu den eindrucksvollsten Dänemarks zählen. Die Hügel wurden von der absoluten gesellschaftlichen Elite der Bronzezeit errichtet.

Wir empfehlen, den Besuch mit der Lektüre dieser Schilder zu beginnen, die die Geschichte des Gebietes schildern. Danach sollte man den Lusehøj besteigen, um einen Eindruck von diesem Hügel und dem Buskehøj zu bekommen. Nicht vergessen sollte man den Blick über Lillebælt bis nach Sønderjylland.

Auf der Karte ist ein Pfad zum Buskehøj eingezeichnet, der den einzigen Zugang zum Hügel bildet. Der Pfad liegt auf Privatbesitz. Bitte nehmen Sie Rücksicht, und schonen Sie die Feldfrüchte. Während einer Jagd ist der Buskehøj nicht zugänglich. Der Bohøj ist nicht öffentlich zugänglich – aber genießen Sie den Anblick vom Lusehøj aus.

BESØG HØJENE
Her kan du besøge nogle af Danmarks største gravhøje fra bronzealderen.

- Trædesti til Buskehøj
- 1: Lusehøj
- 2: Bohøj (ikke offentlig adgang)
- 3: Buskehøj
- : Infoskilt

De store gravhøje blev bygget af græstørv, der blev skrællet af de omkringliggende marker. Alene til Lusehøj brugte man græstørv fra cirka 7 ha. Opførelsen af hele højgruppen har krævet græstørv fra et areal, der svarer til 150-200 fodboldbaner!

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

Fortællinger
fra Fortiden

NFC

En fyrstelig begravelse

Lusehøj blev delvist udgravet i 1862 på befaling af kong Frederik VII. Ved undersøgelsen fandt man et stenbygget gravkammer med et eksotisk bronzekar brugt som urne. Bronzekarret var ikke lavet her, men kom fra Mellem-europa.

I 1973-75 blev der lavet en egentlig arkæologisk udgravning i højtømtten. Endnu en rig grav dukkede op. Den indeholdt blandt andet bronzebeslag fra en pragtvogn, beslag fra en lur, dele af et sværd og guldsmykker. Det hele var hårdt medtaget efter en tur på ligbålet.

Lusehøj er Nordens rigeste gravlæggelse fra yngre bronzealders midte (ca. 900-700 f.Kr.), og flere af genstandene i gravene er ikke normale gravgaver på denne tid. Grav-gaverne viser, at de gravlagte havde en helt særlig status; magtfulde personer med et kontaktnet, som strakte sig langt ud i Europa.

A royal funeral

The partial excavation of Lusehøj commissioned by King Frederik VII in 1862 uncovered a stone-built tomb, containing an exotic bronze vessel used as an urn. Of non-Danish provenance, the bronze vessel originated from Central Europe.

A full-scale archaeological dig in the barrow was carried out in 1973-75. Yet another illustrious grave turned up. This contained articles such as bronze hardware from a processional wagon, the components of a lur, parts of a sword, and gold jewellery. But all pieces had been badly damaged by the flames of the funeral pyre.

Lusehøj is Scandinavia's richest burial monument from the middle of the Late Bronze Age (approx. 900-700 BC) and several of the artefacts inside the tombs are not ordinary grave goods for this era. The grave goods tell us that the deceased held special rank and status; these were powerful persons with contacts extending far into Europe.

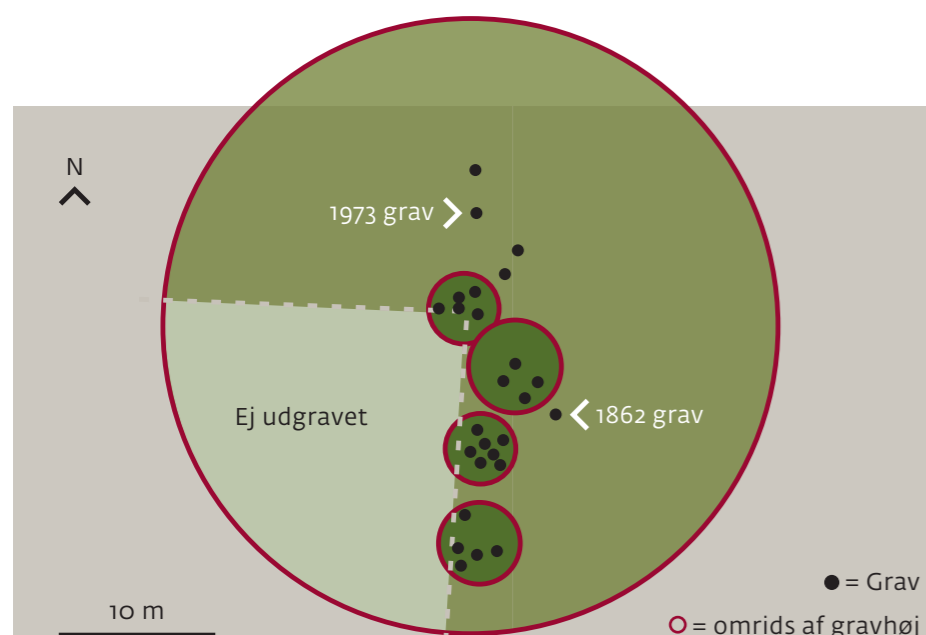

Ein fürstliches Begräbnis

Der Lusehøj wurde 1862 auf Befehl Königs Frederiks VII. teilweise ausgegraben. Bei der Untersuchung wurde eine Steinkammer mit einem exotischen Bronzegefäß als Urne gefunden, das nicht in Dänemark hergestellt ist, sondern aus Mitteleuropa stammt.

1973-75 wurde eine eigentliche archäologische Untersuchung im Hügel durchgeführt. Dabei tauchte ein weiteres reiches Grab auf, das unter anderem Bronzebeschläge eines Prunkwagens, Beschläge einer Lure, Teile eines Schwertes und Goldschmuck enthielt. Alle Gegenstände waren durch die Leichenverbrennung stark mitgenommen.

Der Lusehøj ist eine der reichsten Grablagen aus der Mitte der späten Bronzezeit (ca. 900-700 v. Chr.). Mehrere der Gegenstände in den Gräbern waren zu jener Zeit keine normalen Grabbeigaben. Sie zeigen, dass der Bestattete einen ganz besonderen Status besaß und eine machtvolle Person mit einem Kontaktnetz weit nach Europa hinein war.

SLÆGTSHISTORIE

Lusehøj blev opført oven på en gravplads af småhøje fra tiden omkring 1000 f. Kr. Måske var dette Voldtofte-fyrsternes måde at vinde hævd over området – eller måske udtrykte det respekt for tidligere slægtsled?

FYRSTEN

Urnen i 1862-graven rummede den døde brændte knogler og kostbare gravgaver af guld, bronze, rav og bjergkrystal. Urnen var svøbt i et stykke tekstil, vævet af brændnælfibre. Det hele var pakket ind i et koskind og placeret i stenkisten.

Nekropolen

På morænebakkerne med udkig over Helnæs Bugt troner de tre store gravhøje Lusehøj, Buskehøj og Bohøj. Omkring 10 mindre høje er sløjfet på marken omkring de tre storhøje; det træned øje kan se dem som buler i markoverfladen. I yngre bronzealder har højgruppen dannet en markant profil, der har kunnet ses langt borte i det åbne landskab.

Området blev det sidste hvilested for en betydningsfuld slægt, der levede omkring 800 f.Kr. Kun magtfulde slægter har kunnet mønstre arbejdskraft nok til at bygge disse kæmpehøje. Et tilsvarende udtryk for velstand og magt er ikke påvist andre steder i Skandinavien fra det tidspunkt.

For de lokale har højgruppen været kilden til fortællinger om slægtens historie. Det var her man ærede de døde, og her man kunne kommunikere med de højere magter – på mange måder et helligt sted.

Necropolis

Towering on the moraine hills overlooking Helnæs Bay are the three monumental barrows of Lusehøj, Buskehøj and Bohøj. Around 10 smaller barrows have been erased on the field around the three great barrows; the trained eye can see them as bumps on the surface of the field. In the Late Bronze Age, this barrow cluster would have been an imposing sight, visible from afar in the open landscape.

The site was to be the final resting place of an influential clan that inhabited the area circa 800 BC. Only powerful clans would have been able to muster the labour required to construct these monumental barrows. A similar display of wealth and power has not been demonstrated elsewhere in Scandinavia at that time.

For the locals, the barrows were the source of oral accounts of clan history. This was where they honoured the dead, and communicated with higher powers – in many respects a sacred place.

Die Nekropole

Auf den Moränenhügeln mit Blick über die Bucht von Helnæs thronen drei große Grabhügel: Lusehøj, Buskehøj und Bohøj. Etwa 10 kleinere Hügel auf dem Feld um die drei großen Hügel wurden eingeebnet; ein geübtes Auge kann sie jedoch als Erhöhungen im Gelände erkennen. In der späten Bronzezeit bildete die Hügelgruppe ein markantes Profil, das in der offenen Landschaft weithin sichtbar war.

Das Gebiet wurde die letzte Ruhestätte eines bedeutungsvollen Geschlechts, das um 800 v. Chr. lebte. Nur machtvolle Geschlechter konnten diesen Riesenhügel errichten. Ein entsprechender Ausdruck für Wohlstand und Macht ist an keiner anderen Stelle in Skandinavien nachgewiesen worden.

Für die Ortsansässigen war die Hügelgruppe die Quelle für Erzählungen über die Geschichte des Stammes. Hier ehrte man die Toten und hier konnte man mit den höheren Mächten kommunizieren – in vieler Hinsicht ein heiliger Ort.

Kun fire gravhøje kan ses i dag . I 1800-tallet sløjfede man mange gravhøje på de omkringliggende marker – og mange grave må være gået tabt ved den lejlighed. På laserscannede højdekort fremstår højtømterne dog som tydelige forhøjninger.

BOHØJ

På grund af træerne er Bohøj i dag svær at se, men i yngre bronzealder har den antagelig været 50 m i tværmål, 8 m høj og meget synlig i landskabet. Flere grave er udgravet i højen, og de viser, at den er opført omkring 1000 f.Kr.

Hjemme hos Voldtofte-fyrsten

På den markante bakke Kirkebjerg nord for landsbyen Voldtofte lå der en meget stor boplads i yngre bronzealder. I bopladsens tykke affaldslag er der fundet enorme mængder af ildpåvirkede sten og dyreknogler. Fundene vidner om store sammenkomster, hvor der blev tilberedt mad til mange mennesker.

Bemalet lerklining og plastiske figurer fra husvægge må stamme fra fyrstens imponerende bolig. Mange bronze-genstande viser, at man havde god adgang til det kostbare metal. Stumper af støbeforme viser, at man har støbt smykker, våben og lurer på bopladsen.

Alt peger på, at bopladsen i tiden omkring 800 f.Kr. var hjemsted for en slægt, der havde betydelig økonomisk såvel som religiøs betydning. Det var utvivlsomt den slægt, der stod bag opførelsen af Lusehøj og de andre høje cirka 1,5 km vest for bopladsen.

At home with the Voldtofte royalty

The distinctive Kirkebjerg hill north of Voldtofte village was the site of a very large settlement in the Late Bronze Age. The dense layers of accumulated domestic refuse at the site were found to contain vast quantities of charred stone and animal bones. These finds testify to immense social gatherings, where feasts were prepared for many participants.

Painted wattle-and-daub and moulded figures from house walls are believed to stem from the ruler's imposing residence. The many bronze artefacts indicate that there was abundant access to this costly metal. Fragments of moulds reveal that jewellery, weapons and lurs were cast at the settlement.

There is every indication that in and around 800 BC, this settlement was home to a family that enjoyed considerable economic and religious power. This was undoubtedly the clan who built Lusehøj and the other barrows some 1.5 km west of the settlement.

Die Residenz des Fürsten von Voldtofte

Auf dem markanten Hügel Kirkebjerg nördlich von das Dorf von Voldtofte lag in der späten Bronzezeit eine ungewöhnlich große Siedlung. In der mächtigen Abfallschicht wurden enorme Mengen von Steinen von Feuerstellen und Tierknochen gefunden. Die Funde zeugen von großen Volksversammlungen, bei denen Essen für viele Menschen zubereitet wurde.

Bemalter Tonbewurf und plastische Figuren von Hauswänden müssen von der eindrucksvollen Residenz des Fürsten stammen. Viele Bronzegegenstände zeugen davon, dass man ungehindert Zugang zu dem kostbaren Metall hatte. Reste von Gussformen zeigen, dass Schmuck, Waffen und Luren in der Siedlung gegossen wurden.

Alles deutet daraufhin, dass die Siedlung um 800 v. Chr. der Sitz eines Geschlechts mit überragender wirtschaftlicher und religiöser Bedeutung war, das zweifellos die Errichtung des Lusehøj und der anderen Hügel ca. 1,5 km westlich der Siedlung veranlasste.

FYRSTENS BRONZESMYKKER

Smykker og redskaber af bronze findes yderst sjældent på bronzealderens boplads. Derfor er fundet af bl.a. disse genstande fra Kirkebjerg-bopladsens affaldslag meget usædvanlige. Bemærk den S-formede bølgeornamentik på det flade bronzestykke.

Husene havde stråtækte tage og lerklinede vægge. Fra et nedbrændt hus er fundet lerklining. Her kan man se påmalede mønstre, bl.a. S-formede figurer (fremhævet her), som også ses på tidens smykker. Væggene i fyrstens residens har altså været dekorerede med symboler.

De store høje

Med en højde på 8 m og en diameter på cirka 67 m er Buskehøj den største gravhøj på Fyn og blandt de største i Danmark. Den er aldrig udgravet, men borer i højen har vist, at den har en stenbygget kerne, en såkaldt røse. Højen er antagelig fra yngre bronzealder; den flade top er muligvis en senere planering.

I 2012 blev der udgravet en højtomt, Guldhøj, sydøst for Buskehøj. Guldhøj var i sin tid opført i ældre bronzealder (ca. 1100 f.Kr.) over en stenkiste med en mandsgrav. Pløjspor under højen viste, at højen var bygget på dyrket mark, som til gengæld var anlagt på et ældre bopladsområde. Omkring 300 år senere genbrugte man højen til grave eller ofringer i sydsiden. Fundene bestod af smykker og redskaber af bronze og guld med samme eksklusive udtryk som genstandene fra Lusehøj.

GULDKNAPPER

The monumental barrows

At a height of 8 m, and a diameter of approx. 67 m, Buskehøj is the largest barrow on Funen and one of the largest in Denmark. It has never been excavated, but borings into the barrow show that it has a stonebuilt core. The barrow is presumed to date from the Late Bronze Age, its flattened apex possibly levelled in a later era.

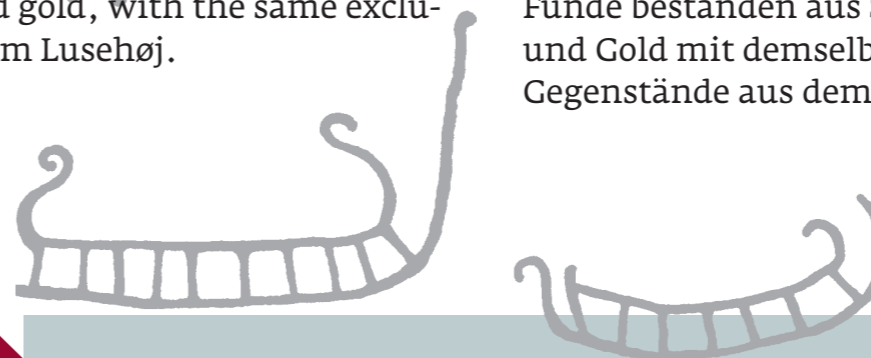
In 2012, the barrow of Guldhøj, south-east of Buskehøj, was excavated. Guldhøj was built in the Early Bronze Age (circa 1100 BC) over a stone coffin containing male remains. Ploughing tramlines beneath the barrow indicated that it had been constructed on farmed land, which in turn had been reclaimed from an earlier settlement. Some 300 years later, the barrow was reappropriated for burials or sacrificial rites on the south side. The finds consisted of jewellery and implements of bronze and gold, with the same exclusive cachet as the artefacts from Lusehøj.

Die großen Hügel

Mit einer Höhe von 8 m und einem Durchmesser von ca. 67 m ist der Buskehøj der größte Grabhügel auf Fünen und einer der größten in Dänemark. Er wurde nie ausgegraben, aber Bohrungen im Hügel haben gezeigt, dass er einen Kern aus Steinen hat. Der Hügel stammt vermutlich aus der späten Bronzezeit.

2012 wurde der Guldhøj, ein leerer Hügel südlich vom Buskehøj, ausgegraben. Der Guldhøj wurde in der frühen Bronzezeit (ca. 1100 v. Chr.) über einer Steinkiste mit einem Männergrab errichtet. Pflugspuren unter dem Hügel zeigten, dass der Hügel auf einem bestellten Feld lag, das wiederum auf einem älteren Wohnplatz angelegt worden war. Etwa 300 Jahre später wurde der Hügel erneut für Gräber oder Opferungen an der Südseite benutzt. Die Funde bestanden aus Schmuck und Geräten aus Bronze und Gold mit demselben exklusiven Ausdruck wie die Gegenstände aus dem Lusehøj.

SKIBE PÅ ØKSER

Hvis man ser rigtig godt efter, ser man at to af økserne er udsmykket med sirlige skibsmotiver. I bronzealderens forestillingsverden fragtedes solen over himlen på et skib. Tilsvarende kan skibsmotivet have haft betydning ved sjælens rejse fra det brændte legeme til det hinsides.

Dødelandskabet

I 1846 blev der gravet i Drengenhøj; tilsyneladende fandt man intet af interesse. Hullet i højens top vidner stadig om dette indgreb. I 1930'erne fandtes rester af en randstenskæde, der viser, at højen har haft en diameter på 30 m. En af stenene havde indhuggede, skålformede gruber – en slags frugtbarhedstegn.

Et sagn fortæller, at man i oldtiden ofrede drengbørn til guderne på højen, mens kvinderne så skrækslagne til fra Kvindehøj (eller Skrigedals banke) cirka 600 m mod nordvest.

Drengenhøj er en del af et dødelandskab, hvor man gennem mange tusinde år fra bondestenalder til ældre jernalder har gravlagt sine døde familiemedlemmer. Mange høje blev imidlertid sløjfet, efterhånden som landskabet blev intensivt opdyrket i middelalderen og frem; kun Drengenhøj undgik denne skæbne.

Land of the dead

In 1846, a dig in Drengenhøj appears to have produced nothing of interest. The hole at the top testifies to this breach of the barrow. In the 1930s, the remains were found of a kerbstone chain indicating that the original barrow diameter was 30 m. One of the stones bore cup marks carved in the stone – a type of fertility symbol.

Local legend has it that in ancient times, boys were sacrificed to the gods on the barrow, while the women watched in horror from Kvindehøj or Skrigedals banke (meaning 'Women's Barrow' or 'Screaming Valley Bank') some 600 m northwest.

Drengenhøj (Boys' Barrow) is part of the land of the dead, which for millennia, from the Neolithic to the Early Iron Age, was used for ancestral burials. However, many of the barrows were gradually erased as the landscape came under intensive farming from the Middle Ages onwards; only Drengenhøj survived this fate.

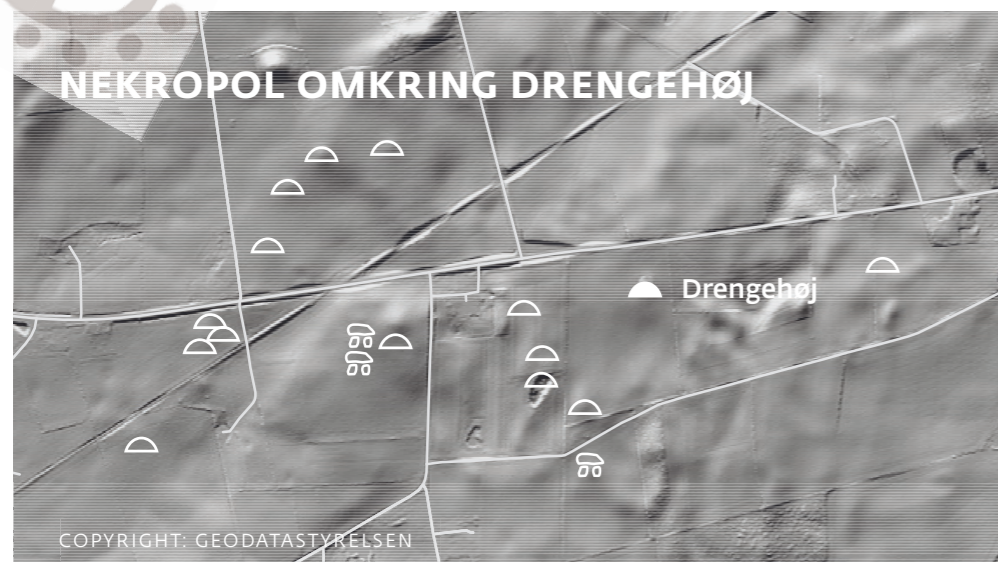
Totenlandschaft

1846 wurde im Drengenhøj gegraben; offensichtlich stieß man auf nichts von Interesse. Das Loch in der Hügelkuppe zeugt noch heute von diesem Eingriff. In den 1930er Jahren wurden die Reste einer Steinumrandung gefunden, die zeigt, dass der Hügel einen Durchmesser von 30 m hatte. Einer der Steine hatte schalenförmige Vertiefungen – die als Fruchtbarkeitssymbol gedeutet werden.

Eine Sage berichtet, dass in vorgeschichtlicher Zeit auf dem Hügel Knaben den Göttern geopfert wurden, während die Frauen schreckerstarrt vom Kvindehøj 600 m weiter nordwestlich zuschauten.

Der Drengenhøj gehört zur Totenlandschaft, wo man mehrere tausend Jahre lang von der Bauernsteinzeit bis zur frühen Eisenzeit seine toten Familienmitglieder bestattete. Viele Hügel wurden indessen eingeebnet, als im Mittelalter die intensive landwirtschaftliche Nutzung des Bodens begann. Nur der Drengenhøj entging diesem Schicksal.

NEKROPOL OMKRING DRENGEHØJ

COPYRIGHT: GEODATASTYRELSEN

Drengenhøj er bevaret som den eneste af en gruppe på 15 høje; resten er sløjfet før starten af 1800-tallet. Nogle af højene er fra bondestenalderen , mens andre er fra ældre bronzealder . Drengenhøj er antagelig også fra denne tid.

UDGRAVNING I 1800-TALLET

På en tegning fra 1860 af Kirkehøj ser man, at datidens udgravning bestod af en bred grøft tværs gennem højen. Det var utvivlsomt den samme metode, man anvendte ved udgravningen af Drengenhøj.

Fyrsten i Voldtofte ser på, mens bønder fra området bringer gaver fra årets høst. Til gengæld for gaverne fik de sandsynligvis både beskyttelse og en tættere kontakt med guderne.

TIDSLINJE

1400 f.Kr. Vi kender ikke det nøjagtige antal, men i løbet af 5-600 år byggede man omkring 20.000 gravhøje i Danmark.

1400 f.Kr. Solvognen fra Trundholm blev ofret i mosen. Det er en enestående figur, som måske gengiver ideen om, at solen blev kørt hen over himlen.

1950 Bronzealderens lur er brugt i nutiden som kvalitetsstempel for smør.

2000

1500

1000

500

0

500

1000

1500

2000

1600 f.Kr. Med centrum i Mykene i Grækenland fandtes en rig og berejst bronzealdercivilisation. Den berømte løveport er indgang til borgen.

1330 f.Kr. Tutankhamon var en ægyptisk drengeskonge, der regerede fra 1333-1323. Hans grav var fantastisk rigt udsmykket og den blev fundet næsten urørt i 1922.

700-500 f.Kr. Lurerne blev ofret parvis. Deres toner er mørke rungende naturtoner, som har lydt ved ceremonier og fester. De fleste lurer er fundet i Danmark.

1935 De fantastiske genstande fra bronzealderen kan ses som symboler på en storslået kultur. Derfor blev de f.eks. brugt i nazisternes propaganda.

